

Joacim Waara, ekon. dr., analytiker, Västra
Götalandsregionen

Frihandel och ekonomisk nationalism

Problematik

1. I anslutning till kriser tenderar den ekonomiska nationalismen att öka (t.ex. 20-talskriser, finanskrisen 2008-2009, pandemin)
2. Sekulär stagnation sedan 2008 (i kombination med klimathot, migration och populism) har minskat tilltron till frihandel på den globala arenan
3. Sverige är en öppen och konkurrensutsatt ekonomi med liten hemmamarknad – Påverkas negativt av protektionism
4. Svensk industri beroende av komponentimport, vilket innebär att globala värdekedjor måste hållas intakta (och priset måste vara tillfredsställande)

Periodisering

- Klassisk liberalism ca 1850-1914
- Ekonomisk nationalism/protektionism 1914-1950
- Bretton-Woods och första globaliseringsvåg ca 1950-1973
- Neo-liberalism och hyperglobalisering ca 1975-2008
- Återgång till ekonomisk nationalism/protektionsism 2008-

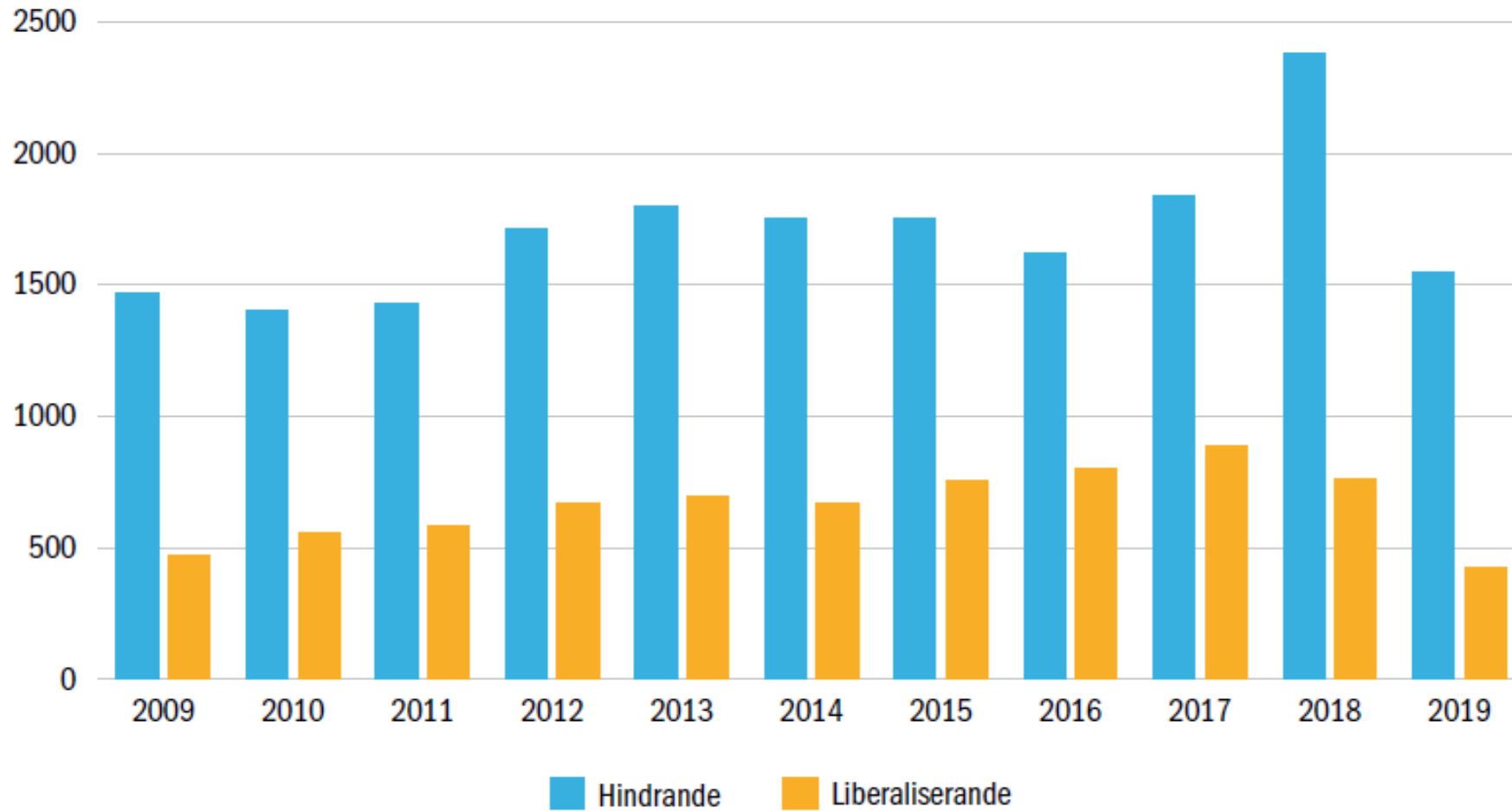
Varför frihandel?

- International handel bidrar till nyttjande av komparativa fördelar och specialisering, vilket i sin tur bidrar till högre produktivitet och välstånd (A. Smith; D. Ricardo)
- Enskilda nationer nyttjar komparativ fördel om de utgår från tillgången på produktionsfaktorer (arbete, kapital och naturresurser) och importerar varor de saknar förutsättningar att producera (Heckscher-Ohlin-teoremet)
- Ökad internationell handel har bidragit positivt till välståndsutvecklingen i många regioner (från låginkomst- till medelinkomstländer)
- Innovationsspridning gynnas av öppenhet

Varför ekonomisk nationalism?

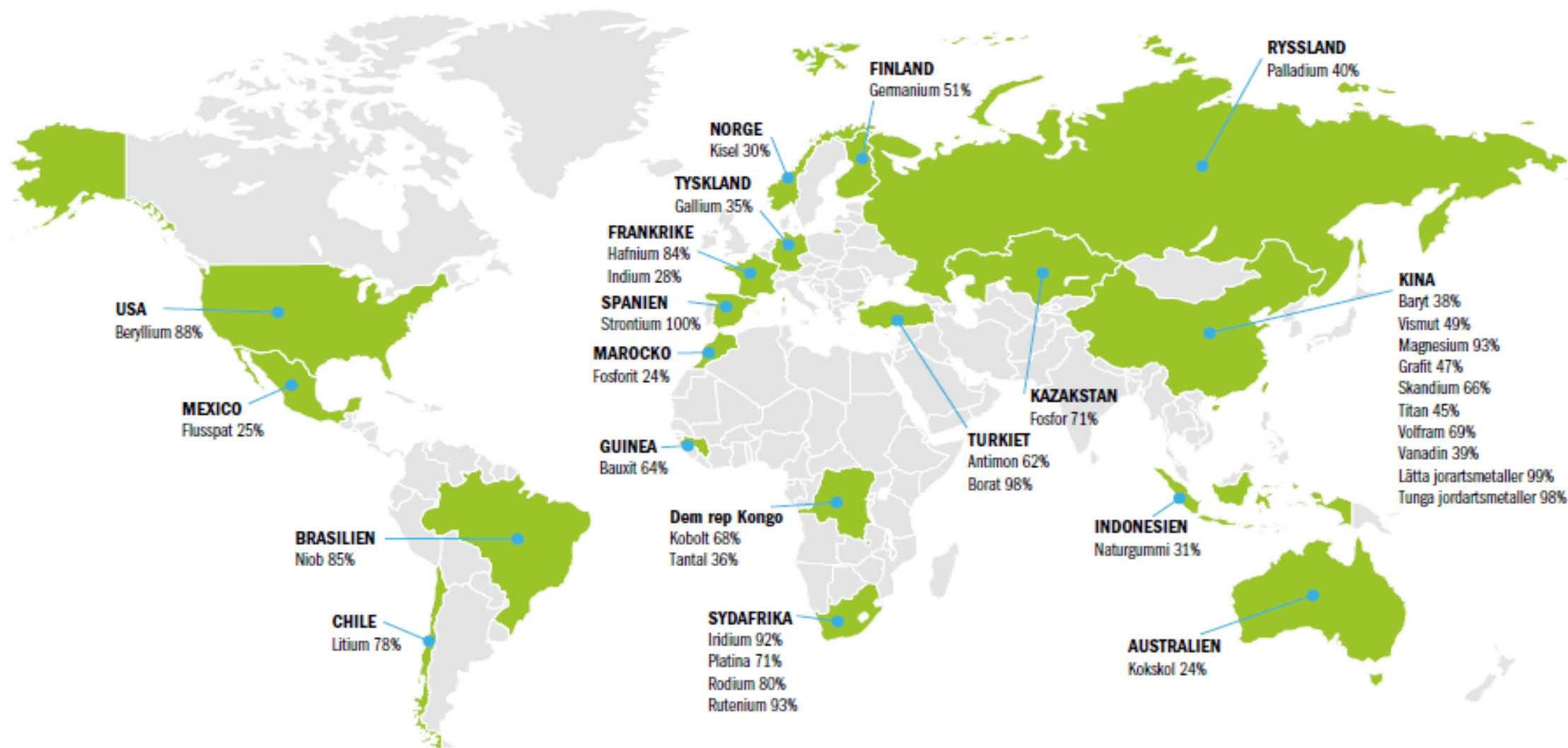
- Vissa företag kommer att förlora på frihandel till följd av t.ex. lågpriskonkurrens. De kommer därför att verka för protektionism (Stolper-Samuelson-teoremet).
- Baserat på ovan finns vilja att skydda inhemsk produktion och arbetstillfällen
- Självförsörjning minskar utsatthet vid externa chocker
- Populism och nationalism. America First etc.

Diagram 2.1. Antal hindrande och liberaliserande handelsåtgärder i världen 2009-19

Källa: Global Trade Alert

Diagram 2.5. Kritiska råvaror för EU och största leverantörländerna till EU

Källa: European Commission-Study on the EU's list of Critical Raw Materials 2020

Tabell 2.2. Handelsåtgärder som drabbat Sverige under 2020 fram till början av november

	Liberaliserande åtgärder	Handelsbegränsande åtgärder
Norge	0	35
Indien	10	27
Brasilien	53	24
Storbritannien	6	22
Turkiet	3	18
Ryssland	8	18
USA	5	12

Källa: Global Trade Alert Data base

Tack för att ni lyssnat!